

Početak radova na izgradnji novog bloka termoelektrane Kostolac, vlada Srbije trasirala je još jednom svoju energetska politiku koja se najviše oslanja na upotrebu fosilnih goriva, a pre svega mrkog uglja i lignita male energetske vrednosti. Dok se na međunarodnom nivou odigrava velika borba protiv investiranja u fosilna goriva a obnovljivi izvori energije postaju svakodnevno sve dostupniji, pitanje je gde nas vodi izgradnja novih termoelektrana?

Premijerka Ana Brnabić, ministar energetike Aleksandar Antić i kineski partner 20. novembra položili su temelj temeljac novog bloka termoelektrane Kostolac B3, snage 350MW. Ministar Antić tvrdi da je ovo najveća investicija u energetska sektor nakon tri decenije, a ukupna vrednost radova biće 715,6 miliona dolara. Ova investicija još jedan je od dokaza privrženosti vlade Srbije energiji koju dobijamo iz fosilnih goriva, koja je višestruko problematična i od koje sve veći broj država odustaje.

Termoelektrane značajno doprinose zagađenju vazduha, a time posredno i oboljenju ljudi. Emisija čađi iz termoelektra i individualnih kotlarnica, sagorevanje uglja lošeg energetska kvaliteta u termoelektranama, predstavlja glavni uzrok zagađenja vazduha u Srbiji. Osnovni izvori emisije sumpr-dioksida i azot-dioksida su termoelektrane. Primećeno je da u Obrenovcu, Kostolcu, Lazarevcu koji se nalaze u blizini termoelektrana, procentualno mnogo više obolelih od bolesti respiratornih organa, a posebno su ugrožena deca. Iskopavanje uglja na površinskim kopovima ostavlja pustoš iza sebe i potrebna su velika novčana sredstva za njihovu sanaciju. Kada nestane rude kopovi najčešće ostaju napušteni, sa izgledom sličnim površini meseca. Spaljivanje mrkog ulja i lignita ostavlja velike količine pepela i šljake koje, ukoliko se nepravilno odlože, dovode do kontaminacije podzemnih i površinskih voda.

Srbija se kao potpisnica Pariskog klimatska sporazuma iz 2015. godine obavezala da će ograničiti svoju emisiju ugljen-dioksida. Izgradnja termoelektrane znak je da od smanjenja emisije gasova staklene bašte nema ništa. Još pre klimatska kongresa u Parizu jasno je bilo da vlasti ne žele da se ozbiljno pozabave pitanjem klimatska promena, uprkos činjinici da smo pod uticajem tih promena sve češće izloženi poplavama, požarima i sušama. Igrom statističkim podacima se došlo da je obećano smanjenje emisije od 9,8%, zapravo povećanje od 15,3% , jer su za referentne podatke uzete emisije iz 1990. godine kao i emisije iz elektrana sa Kosova koje se već sad ne uračunavaju u nacionalnu emisiju. U proteklih 25 godina svedočili smo snažnoj deindustrijalizaciji, koja je pored svih negativnih efekata doprinela i smanjenju emisija štetnih gasova. Umesto da se taj kratki dah iskoristi i da se krene ka zelenoj tranziciji, otvara se nova termoelektrana koja će dodatno povećati emisiju gasova staklene bašte.

Novi projekat izgradnje termoelektrane već na svom prvom koraku suočio se sa problemima, pošto je advokat Sreten Đorđević prošle nedelje podneo tužbu za poništaj rešenja o studiji

uticaja na životnu sredinu za tu investiciju. "Investitor nema pravosnažno rešenje, a ono se mora imati najkasnije pre dobijanja prijave početka radova, pa je početak izgradnje postrojenja nezakonit", navodi Đorđević. Uprkos potencijalnim neregularnostima u procesu dobijanja dozvole kamen temeljac je postavljen i krenulo se sa radom.

Nekada velika pobornica obnovljivih izvora energije, premijerka Ana Brnabić, došla je do toga da ašovom polaže kamen temeljac za izgradnju termoelektrane, koja koristi najprljaviji energent. Da li nakon ovoga možemo sutra da očekujemo podršku za izgradnju nuklearne elektrane? Pre samo dve gododine bila je jedna od autorki publikacije "Putokaz za razvoj obnovljivih izvora energije u Srbiji i regionu", dok danas izgleda da je znaci pokraj puta vode u smeru iskorišćavanja fosilnih goriva.

Ukoliko ne žele da poslušaju zdrav razum, domaći političari mogli bi da poslušaju barem preporuke Evropske unije na čijem su, navodno, putu. Na tom putu evrointegracija zemlje regiona trebale bi da smanje emisiju za 80% do 2050. godine, što uključuje gašenje većeg broja termoelektrana u narednim godinama. Predlog stručnjaka je da se ulaže u energetska efikasnost stambenih objekata, efikasnije korišćenje energije vetra i Sunca, dok se smanjuje korišćenje uglja.

Uprkos svojim donekle progresivnim politikama po pitanju energetske tranzicije, ni Evropska unija nije puno napredovala, iako je nakon odustajanja SAD od Pariskog sporazuma postala "predvodnik" sveta u borbi protiv klimatskih promena. U Nemačkoj se ekološki aktivisti bore za zatvaranje termoelektrana, pa su česte i akcije fizičkog blokiranja termoelektrana, uprkos privatnom obezbeđenju i policiji. Poljska je do sada uspevala da zakoči ili uspori klimatske pregovore i da ostane "verna" fosilnim gorivima, pre svega uglju. Naredni klimatski kongres održaće se upravo u Poljskoj i pretstavlja još jednu priliku da se snažnije promeni tok pregovora, jer klimatske promene nisu više samo neka distopijska budućnost, uveliko su sadašnjost.

Kina je u poslednjih par godina postala svetski lider u tranziciji ka obnovljivoj energiji. Ovakva odluka postala je neminovnost, pošto su se usled preterane upotrebe uglja u termoelektranama i ekspanzije individualnog saobraćaja gradovi gušili u smogu. Dok se danas u Kini masovno gase termoelektrane i prelazi na zelene izvore energije, vlada Srbije, umesto da nabavlja solarne panele i vetrogeneratore, iz Kine uvozi prljavu tehnologiju spaljivanja fosilnih goriva.

Srbija ima potencijale da pređe na obnovljive izvore energije. Prelazak na zelene, održive izvore energije, kao i socio-ekološka transformacija prevashodno je političko pitanje. Bez snažnog pritiska gradjana, civilnog sektora i progresivnih političkih partija i pokreta teško će doći do promene kursa ka održivim izvorima energije. Termoelektrane, kao centralizovani

sistemi, se mnogo lakše stavljaju pod kontrolu vladajućih elita, dok se negativni efekti na zdravlje ljudi i životnu sredinu socijalizuju, energija dobijena iz uglja se dodatno subvencioniše. Prelazak na održive načine proizvodnje energije mogao bi da doprinese decentralizaciji, ali i kooperativnom vlasništvu i upravljanju nad manjim sistemima, koji bi priključivanjem na pametnu mrežu obezbedili veću energetska nezavisnost kroz dobijanje energije iz više nezavisnih, a međusobno povezanih izvora.

Izvor: glasnikokvir